

DİLİN MİMARİSİ-AĞ MODELİ

Dr. Mustafa Altun

2 Şubat 2026

Bir sözcüğün insanda var olması için önce o sözcüğün kavramsal olarak beyne kodlanması gerekir. Girdi olmadan çıktı olmaz. Kavramın oluşması için tüm duyuların birlikte hareket ederek dış dünya verisini girdiye dönüştürmesi beklenir. Bu girdi elektro-kimyasal bir süreçle beyinde işlenir. Bu işlemin arkasında sadece kimya ve biyoloji yoktur. Aynı zamanda fizik yasaları işlemektedir. Girdi bilişsel ve mantıksal bir işlem sonucunda çıktıya dönüşür ve dış dünyada paylaşımaya hazır hale gelir. Artık burada sese dönüşmeye hazır bir çıktı vardır. Bu noktada toplumsal ilişkiler ağları devreye girer. Çıktının muhatabı sosyal çevredir. Ancak çıktının anlaşılabilmesi için uzlaşım gerekir. Buna gösterge diyoruz.

Göstergeler bireysel değil toplumsal uzlaşımın ürünüdür. Aynı zamanda kültürel bir ortamda anlam bulur ve yorumlanır. Bu yorum niyete, zamana ve çevre koşullarına göre şekillenir. Zamanla simgeleşir ve en sonunda toplumun kolektif bilincine yerleşir. Bu döngü tek yönlü değildir. Kolektif bilinçte tarihsel süreç içinde şekillenen "anlam" hiyerarşik bir düzende bireyi de şekillendirir. Bu, tabii yalnızca insan diliyle gerçekleşmez. Bütün bir göstergeler sistemi dinamik bir haldedir. Bir akıştır. Sabit değildir. Dil de, göstergeleri oluşturan gösteren ve gösterilen de sürekli değişir. Kimi göstergeler yavaş kimi göstergeler hızlı değişir. Bazen eski göstergeler yeni bir görünüm kazanır. İnsan biyolojik varlığının üstüne çıkmak için bu göstergeler sistemine yaslanır. Kendisine yakın türlerden onu ayıran da bu özelliğidir.

Bütün bu piramidi oluşturan ağların üstünde fenomenolojik-ontolojik-emergent bir alan, metafizik alan yer alıyor. Bu alanı ruh ya da enerji gibi tüm ağların içinde dolaşan, onlarla etkileşen bir alan olarak görüyorum. Çünkü anlam dediğimiz şey elle tutulan, gözle görülen bir şey değil. Dil bir bakıma ağların tek tek incelenmesinden değil, bunların bir araya gelişinden oluşan ama parçaların üstünde bir olgu olarak emergent (tezahür eden, beliren) bir şey. Aynı zamanda fenomenolojik olarak deneyimlenerek kendini gösteriyor. Ontolojik olarak ise kendinde bir varlık.

